

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

ЕВРОПЕЙСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ФОНД ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА
«ТУНДЖА –СЛИВЕН –ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА»

**ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ ЧРЕЗ СТРАТЕГИЯТА ЗА
ВОМР НА МИГ «ТУНДЖА-СЛИВЕН-ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА» ЗА ПЕРИОДА 2023-2027**

Социалното земеделие (известно още като „грижовно земеделие“ или social farming /care farming) е практика, която съчетава традиционната селскостопанска дейност със социални, терапевтични и образователни услуги. Вместо производството да бъде единствена цел, фермата се превръща в среда за подкрепа, рехабилитация и интеграция на уязвими групи от хора. Земята, животните и природата се използват като инструмент за подобряване на физическото и психическото здраве. Основната мисия е осигуряването на приобщаваща среда, в която хората да се чувстват полезни и защитени. Работата на открито носи следните ползи по отношение на:

- Психичното здраве: Намалява стреса, тревожността и симптомите на депресия чрез контакт с природата;
- Физическата рехабилитация: Развива двигателните умения и координацията чрез лека физическа работа;
- Социалната интеграция: Създава чувство за общност, принадлежност и повишава самооценката;
- Професионалните умения: Обучава в занаят и трудови навици, които помагат за последваща реализация на пазара на труда.

Социалното земеделие е насочено към разнообразни групи от хора, които имат нужда от специфична подкрепа: хора с физически или ментални увреждания, лица с психични разстройства (напр. депресия, бърнаут, ПТСР), младежи с поведенчески проблеми или отпадащи от образователната система, възрастни хора (включително страдащи от деменция или Алцхаймер), търсещи социален контакт, хора, преминаващи през рехабилитация от зависимости (алкохол, наркотици), бежанци и дългосрочно безработни лица.

В България социалното земеделие е в начален, но активно развиващ се етап. Докато в страни като Италия и Нидерландия то има десетилетна история и сериозна държавна подкрепа, у нас концепцията навлиза предимно през последните години благодарение на инициативни неправителствени организации, социални предприятия и европейски програми, включително и чрез подкрепа от Стратегиите за ВОМР на МИГ и чрез подхода ВОМР.

От Стратегията за ВОМР на МИГ Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа социалното земеделие на територията на МИГ може да бъде подкрепено чрез проекти по Мярка 1 „Инвестиционна подкрепа за развитието и запазването на устойчиво селскостопанско производство“. В съответствие с дефиницията в Стратегията за ВОМР социално земеделие са всички дейности, при които се използват земеделски ресурси за насърчаване или разработване на социални услуги като рехабилитация, терапия, защитена заетост, образование през целия живот и други дейности, които допринасят за социално включване. Социалното земеделие включва следните четири основни вида дейности: рехабилитация и терапия; работно включване и социална интеграция; образование; грижа за хората. Защитена заетост е заетост в среда, в която хората с увреждания получават услуги и обучение за развиване на работни умения и поведение, и която е безопасна и не е конкурентна. Съгласно критериите за оценка, проекти, представени от кандидати, развиващи социално земеделие съгласно дефиницията, дадена по-горе получават предимство пред останалите кандидати.

Ако погледнем в Европа, то Италия и Нидерландия са европейските лидери в социалното земеделие, но прилагат два коренно различни, изключително успешни модела. Италия залага на социалното предприемачество и кооперативите, докато Нидерландия е развила т.нар. „зелени грижи“ (Green Care), интегрирани в здравната система

Нидерландия разполага с над 1100 активни „ферми грижи“ (care farms), като голяма част от тях са специализирани в грижата за възрастни хора с деменция или Алцхаймер, хора с интелектуални затруднения, физически увреждания, аутизъм. Представителите на тези групи хора влизат в ролята на фермерски помощници. Тяхната самостоятелност варира от ниска до висока. Тази разнообразна група споделя един общ знаменател: любов към растенията и животните. Надзорът по работата във фермата се осигурява от фермера и негови служители, заедно със служители-представители на социални и медицински институции. Те помагат на ангажираните с дейности хора с увреждания да работят възможно най-самостоятелно и предоставят подкрепа, когато е необходимо.

Италия има специален закон за социалното земеделие (Закон 141/2015) и нейният фокус е върху трудовата интеграция на уязвими групи – бивши затворници, хора, борещи се със зависимости, и дългосрочно безработни. Като пример може да се посочи мрежата от социални кооперации от тип „Б“. Италианските социални кооперации съчетават икономическа дейност с обществена мисия. По закон поне 30% от служителите в кооперация тип „Б“ трябва да бъдат хора от уязвими групи. Тези ферми произвеждат висококачествени био продукти, вино и зехтин, които се брандират като „социални продукти“. В Италия местните власти и институции (общини, училища, болници) са задължени по закон да дават приоритет на хранителни продукти, произведени от социални ферми, когато организират столово хранене за детски градини и училища. Това гарантира сигурен пазар за социалното предприятие. Иновативна италианска практика е предоставянето на земи и имоти, конфискувани от организираната престъпност (мафията) на социални кооперации. На тези земи младежи и хора в риск отглеждат земеделска продукция.

Земеделските производители не са просто производители на храни – те са биещото сърце на местните общности, социалноотговорни и екологични стопани и новатори в селските райони. Социалното земеделие е новаторски подход. От една страна, то е свързано с многофункционалното естество на селското стопанство и се вписва напълно в концепцията за развитие на селските райони. От друга страна, то е от полза за обществото, доколкото предоставя социални услуги и подобрява съществуващите услуги в полза на жителите на селските райони. За да може социалното земеделие да се развива успешно, е необходима благоприятна среда и подкрепа, включително и чрез подхода Водено от общностите местно развитие.

Настоящата публикация се осъществява с финансовата помощ на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони по интервенция „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023 – 2027 г. във връзка с Споразумение за изпълнение на Стратегия за ВОМР № РД50-100/28.01.2026 и Административен договор за БФП № РД50-164/03.02.2026